

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

ԳԻՈՐԳ. ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱ-
տանէի կաթօֆն Աստուծոյ եպիսկոպոսապետ եւ Կաթու-
ղիկոս Ամենայն Հայոց Մայրապօղոյն Պատրիարք Համազգա-
կան Նախամեծար Աթոռոյ Առաջատեան Առաքելական
Մայր եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթուղիկէ Էջմիածնի

Բարեչան անդամոց Գլխաւոր Կարգադիր Յանձնաժո-
ղո՛վոյ Եղբայրական Օգնութեան Մ. Էջմիածնի՝ Ներկայա-
ցուցչաց Յանձնաժողովոյ Մ. Աթոռոյս գերապատիւ Բազ-
րատ եւ Մատթէոս եպիսկոպոսաց, բարձրապատիւ Գարեգին
եւ Բարդէն վարդապետաց, Ներկայացուցչաց Յանձնաժո-
ղո՛վոյ Եղբայրական Օգնութեան Երևանայ՝ գերապատիւ
Խորէն եպիսկոպոսի, մեծարգոյ սրբոնայց Վասիլ Նղիս-
գարեանի, Գրիգորի Տէր Խաչատրեան եւ Արշակայ Զիլմե-
կարեան, Ներկայացուցչաց Կենդրոնական Յանձնաժողովոյ
Թիֆլիսի, Կովկասեան Բարեգործական, Հայ Նպաստա-
մատոյց եւ Գիւղատնտեսական Ընկերութեանց եւ Յանձնա-

ժողովոյ ծխական Հոգարարձութեանց և Հոգևորականաց
Թիֆլիսի՝ մեծարգոյ պ. Յովնանիսի Սաղաթելեան և Պո-
ղոսի Կանդուրալեան, ներկայացուցչի Յանձնաժողովոյ
Հայոց, Մարգասիրական Ընկերութեան և Կուլտուրական
Միութեան Բազուայ՝ մեծարգոյ պ. Գարրիէլի Պապեան,
ներկայացուցչի Յանձնաժողովոյ, Բարեգործական Ընկե-
րութեան և Եկեղեցական Հոգարարձութեան Հայոց Նորոյ-
Նախիջևանի՝ մեծարգոյ պ. բժշկի Անդրէասայ Սալթիկեան,
ներկայացուցչի Յանձնաժողովոյ Հայոց Պետրոգրադի՝ մե-
ծարգոյ պ. Գէորգայ Ամիրեան, հարազատ որդւոց Մայր
Աթոռոյս ողջոյն և օրհնութիւն Հայրապետական:

Սոսկալի փորձութիւնք և արհաւիրք մեծամեծք կու-
տակեցան ի վերայ Հայաստանի և Ազգիս Հայոց, Հրոսա-
կախումքք թշնամեաց կատաղարար ասպատակեն և կոր-
ծանեն զշէն դիւղօրայս և զքաղաքս Հայոց, զամենայն
ինչ սրոյ և հրոյ ճարակ առնելով. անդթարաք կոտորեն և
խողխողեն զանգէն և զանօգնական զաւակունս մեր, սրբ-
բապղծելով զազգային-կրօնական և զընտանեկան սրբու-
թիւնս Հայոց:

Իսկ ի վերջին աւուրս հաստատապէս տեղեկացաք,
դի, ըստ կարգադրութեան Տաճիկ կառավարութեան, ի ձեռն
յատուկ Յանձնաժողովոց, ամենայն բռնութեամբ տարա-
դիր լինին հաղարաւոր ընտանիք Հայոց ի Հայրենեաց իւր-
եանց ի հեռաւոր և յանապահով վայրս, իսկ զկալուածս
և զտունս նոցա բաշխեն մահմեդականաց: Հոգեկան տան-
ջանօք տեսանեմք, զի բազմաթիւ եկեղեցիք և վանօրայք
հայոց, պատմական յիշատակարանք և դպրոցք մեր աւերեալ
և հրկիզեալ եղեն ի ձեռաց անգութ թշնամեաց: Եւ այսօր
բիւրաւոր որք և այրիք, անօգնական կանայք և մանկունք
հայոց, հիւանդք և քաղցեալք ի յուսահատ վիճակի գոչեն
յարիւնաներկ Հայրենեաց՝ ի Հայաստան աշխարհէ առ ա-
մենայն դիտակից ազգայինս մեր և առ բարեւէր անձինս,
ցուցադրելով զբարոյական և գնիւթական վէրս իւրեանց:
Դժբախտ զաւակունք մեր, որոշմամբ Տաճիկ կառավա-
րութեան զրկեալք յամենայնրնչից և ի ստացուածոց

իւրեանց, մինչ իսկ յիրաւանց դոյութեան, խնդրեն և աղերսեն փութով հասանել յօգնութիւն և փրկել զնոսա ի ձեռաց տանջանաց և մահու։

Զայսոսիկ դառնաղէտ հանդամանա առաջի աշաց ունելով, ի լրումն Հայրապետական Կոնդակաց մերոց ի 28 գեղամերերի անցելոյ 1914 ամի ընդ համարաւ 1990 և ի 21 մարտի տարւոյս ընդ համարաւ 462, այսու Կոնդակաւս յանձնարարեմք Ձեզ՝ անդամոցդ Գլխաւոր Կարգադիր Յանձնաժողովոյ, շարունակել ամենայն եռանդեամբ և անձնութիւնով զմարդասէր գործունէութիւն Յանձնաժողովոյդ, որ ընդ անմիջական հակոգութեամբ և հովաւաւորութեամբ մերով, արդարացուցանելով զվստահութիւն և գոյս մեր և ամենայն ընտրողաց Ձերոց։ Պատուէր տամք Ձեզ, որդեակք սիրելիք, որպէս ցարդ նոյնպէս և յետ այսորիկ, բանալ ի քաղաքս և ի կենդրոնական վայրս Հայաստանի զհիւանդանոցս և զբուժարանս, կազմակերպելով զբժշկական—առողջապահական օգնութիւնս, հիմնել զաննդատու կայանս վասն կերակրելոյ զփախստական—զաղթականս, զթշուառս և զառաւապեալս, կազմակերպել յանենայն տեղիս Հայաստանի զգործ եղբայրական Օգնութեան ի ձեռն տեղական Յանձնաժողովոց և կարող ներկայացուցչաց։ Վերադարձուցանել զզաղթական—փախստականս ի հայրենիս իւրեանց ի դէպս ապահովութեան, նորոգելով անդ զգիւղօրայս և զքայքայեալ անտեսութիւնս նոցա։

Յուսամք, զի Գլխաւոր Յանձնաժողովդ, որպէս զեկափար մարմին, ժողովելով զամենայն տեղեկութիւնս և ստանալով յամենայն Յանձնաժողովոց և ի Կազմակերպութեանց զտեղեկագիրս և զառաջարկութիւնս, միաւորեացէ զգործունէութիւնս ամենայն կողմանց յօգուտ ժողովրդեան մերոյ։

Լիայոյս եմք և հաւատամք, զի նոգեոր և սիրելի որդիք մեր, որպէս ցարդ նոյնպէս և յետ այսորիկ, ի նկատ առեալ զանշափ պահանջս և զբազմադիմի կարիս Հայոց Վաստակաւորականի, Մանազկերտի, Ալաշկերտի, Բասէնի,

Բաղէշի, Տարոնոյ և այլ վայրեաց Հայաստանի, օգնեցին լիառատ նուիրատուութեամբ իւրեանց յօգուտ և ի սփոփումն տարարախտ և բազմաշարշար սրգւոց մերոց, որք այսօր ի դժոխային պայմանս անցուցանեն զաւուրս իւրեանց:

Օրհնեմք զԶեզ, մանկելով ի Տեանէ կար և զօրութիւն վասն ի կատար տնելոյ ամենայն սրբութեամբ զբարոյական և զազգային պարտիս Զեր:

Ողջ լերուք, զօրացեալ շնորհօր Ս. Հոգւոյն և յաւէտ օրհնեալ ի մէնջ. Ամէն:

Աստուգ. Գ Է Ո Ր Գ Ե.

Կ Ա Յ Ո Ւ Ղ Ի Կ Ո Ս Ա Մ Ե Ն Ա Յ Ն Հ Ա Յ Ո Ց.

Ի 10 Յուլիսի 1915 ամի

Ըստ Տոմարիս ՌԵՆԴ.

ի Հայրապետութեան Մերում Դ. ամի

յԱրարատեան Մայր Աթոս Ս. Էջմիածնի

ի Վարդաշատ.

Թ. 1169.

ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԸՓԸՌՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ԳԷՈՐԳ Ե-ՐԴ
ՍՐԲԱԶԱՆԵԳՈՅՆ ԿԸԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԲԸՐԶՐ ՀՈՎԱՆԱԽՈՐՈՒ-
ԹԵԱՆ ԵՒ ԸՆԴԻՋԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ
ԴՏՆՈՒՈՂ

Ս. ԷԶՍԻԱԾՆԻ ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ
ԳԼԽԱԽՈՐ ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎԻՑ
ԿՈԶ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Դառնաղէտ, սոսկալի լուրեր եկան Մայր Հայաստա-
նից նորանոր կոտորածների, սարսափների և աղէտների
մասին, որոնց ենթակայ է եղել Բաղէշի, Մուշի, Վանի
շրջանի, Արճէշի, Ախլաթի, Ալջէվազի, Պատնոսի, Լիդի,
Կոփի, Մանազկերտի հայ ժողովուրդը:

Եւ իրրե հետեանք այդ սոսկալի աղէաների աւելիքան 50,000 հայ փախստականներ՝ մերկ, բոկոսն, անօթի, հիւանդոտ, հիւծուած և մաշուած հետզհետէ դալիս թափոււմ են Արարատեան դաշտը, աղիոգորմ օգնութիւն հայցելով Ռուսահայ եղբայրներէց: Այդ 50,000 թշուառների մեծագոյն մասը՝ կանայք, երեխաներ, սփրեր, ծերունիներ են. նրանց կերակրող տարրը՝ աղամարդիկ մեծ մասամբ կոտորուած են, զոհ գնալով անգութ քուրդի, թուրքի դաշոյնին և հրացանին:

Գուժարեր հեռագիրներ ևս ստացուեցին, որ ամբողջ Վասպուրականի հայութիւնը նոյնպէս շարժոււմ է դէպի մեր կողմերը մօտ 120,000 հոգի: Աղէտն աննկարագրելի է և աներեւակայելի..

Հայաստանում ամեն տեղ մահ է սփռուած: դաշտերը լճացած են հայի արիւնով և ծածկուած հազարաւոր հայի յօշոտուած դիակներով:

Մեր նուիրական պարաքն է օգնել, խնամել Հայութեան այդ մնացորդը, որ խելակորոյս դալիս է ապաւինելու մեր դթութեան և կոչ է անում մեզ՝ օգնութեան ձեռք կարկառել, օգնել անտուն, անտէր, անօգնական մեր թշուառ հայ եղբայրներին և քոյրերին:

Ո՞վ կարող է, ո՞վ սիրտ կունենայ անուշադիր թողնել, արձագանք չը տալ այդ աղետաբշ կոչին և անցնել անտարբեր այդ համադգային մեծ դժբախտութեան մօտով:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՒՂՈՍՈՍԸ, ի նկատի ունենալով իր հօտի սոսկալի տառապանքը, փութաց իր Հայրապետական Կոնդակով պատուիրել իր բարձր հովանաւորութեան ներքոյ գտնուող Եղբայրական Օգնութեան Գլխաւոր Կարգադիր Յանձնաժողովին հիմնել անդատու կայաններ, ճաշարաններ՝ խնամելու, պատասխանելու դժբախտ փախստականներին, բանալ նոր հիւանդանոցներ, բուժարաններ: Եւ Յանձնաժողովս, յուլիսի 18-ին կայացած իր արտակարգ նիստում, լսելով Հայրապետական Կոնդակը, լսելով ձեռնհաս անձանց զեկուցումներն ու ստացուած հեռագիրները նոր փախստականների

հոսանքի մասին, որոշեց՝ լայն կերպով կազմակերպել օգնութեան գործը, պատասպարել նորեկ և այսուհետև դա-
լիք փախստականներին Շիրակի, Նոր-Բայազէտի, Ապարանի
և այլ գոյ շրջաններում և ըստ ամենայնի խնամելով նրանց,
ամօքել նրանց դառն վիշտը և բարոյական ու ֆիզիքական
սոսկալի վերքերը:

Յանձնաժողովս հիմք ունի ենթադրելու, որ մի ամ-
բողջ տարի պէտք կը լինի ցոյց տալ թշուառ փախստական-
ներին եղբայրական օգնութիւն, մինչև ռուսական զէնքի
յադթութիւնը միջոց և հնարաւորութիւն կը տայ վերա-
դարձնել նրանց իրանց օջախները, որոնք նոյնպէս
պէտք է վերականգնել:

Յանձնաժողովս կարող է այս ծանր և դժուարին միա-
սիան գլուխ բերել, եթէ ամբողջ հայ ժողովուրդը, և հո-
գևորականը, և աշխարհականը, դրամատէրը, վաճառա-
կանը, արհեստաւորը և ազատ պրօֆէսիայի տէր անձինք,
ամեն մի հայ, փութան իրանց լուծան ձգել ընդհանուր
դանձարանի մէջ, որից պէտք է սփռուի և ամօքել ծանր
վշտերն ու վերքերը:

Արդ, ըստ պատուիրանի ազգիս ՎԵՀԱՓԱՌ ԼԱՅՐԱՊԵ-
ՏԻ, Յանձնաժողովս կոչ է անում ամբողջ հայ ժողովրդին
ազգային բոլոր հաստատութիւններին և կազմակերպու-
թիւններին, մանաւանդ հայ հարուստներին և բարեկեցիկ
դասերին՝ շտապել օգնութեան հասնել իրանց դրամական
տուտ նուէրներով և փրկել անօգնական մնացած տաա-
նեակ հաղարաւոր որրերի, մանուկների, կանանց և աղ-
ջիկների կեանքը:

Նուէրներ պէտք է ուղղել ամենայն Հայոց

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՒՂՈՍՈՍԻ անունով:

